

Föreningen Gamla Carlsrona
Medlemsblad

Kaulskroniten

1-87

KALLELSE

Härmed kallas FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONAS medlemmar till ÅRSMÖTE tisdagen den 17 mars 1987 kl 19.00 på KONSERTHUSET, Karlskrona.

PROGRAM Förhandlingar

 Utdelning av jultomtefondens stipendium

 Final i närradions Carlscronatävling

 Med HMS "Carlskrona" till Fjärran Östern - ett bildprogram av P O Hellqvist

Numrerade gratisbiljetter kan avhämtas i klubblokalen Borgmästaregatan 1, onsdagen den 11 mars och måndagen den 16 mars 1987 kl 17-19. Telefonbeställningar samma tider på 0455-10191. Biljetter kan även beställas per brev.

VÅRENS PROGRAM

DAG AKTIVITET

- ti 17/3 Årsmöte, Konserthuset, kl 19 (se ovan)
- fr 1/5 Förstamajrevelj kl 07.00, (ej FGC-arr)
- ti 26/5 Stadsvandring på Stumholmen kl 18.00
Ciceron: Urve Lepasoon. Se pressannons.
- lö 6/6 Nationaldagen, Svenska flaggans dag.
Eventuellt deltagande i flaggmarsch för medlemmar som så önskar. Se pressannons.
- to 11/6 Vårutflykt till Skärva Herrgård
Ciceron: Claes Wachtmeister. Avgiftsbelagt arrangemang. Se pressannons.
Biljetter onsdagarna 3/6 o 10/6 kl 17-19.
- to 18/6 Lövmarknadsdagen
Öppet "från åtta till åtta"
- lö 8/8 Carlscronadagen
- sö 9/8 Kommunens program ej klart. Se annonser.
- sö 16/8 Hembygdens dag på Vämö.

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA

Föreningens adress:

FÖRENINGEN GAMLA CARLSCRONA
Borgmästaregatan 1
37131 KARLSKRONA

tel 0455/10190 (telefonsvarare)
10191 (samtalstelefon)

Föreningen tillhör Blekinge Läns Hembygdsförbund
och är genom denna regionala organisation ansluten
till Riksförbundet för Hembygdsvård.

Förvaltningsberättelse för år 1986

STYRELSEN

Styrelsen för Föreningen Gamla Carlscrona har vid styrelsesammanträde den 2 februari 1987 fastställt följande berättelse över verksamheten år 1986.

Styrelsens sammansättning

Erland Janner	ordförande
Göran Hjelmquist	vice ordförande
Sten A Petersson	sekreterare
Åke Nordin	kassör
Ingegerd Åkesson	matrikelförare
Karl-Erik Karlsson	klubbmästare
Erik Langemark	ledamot
Anders Abrahamsson	ledamot
Göran Kockum	ledamot

Hans-Göran Rydberg	suppleant
Åke Ulvesjö	suppleant
Christer Pettersson	suppleant
Olle Melin	suppleant

Revisorer

Thure Blom
Eric Carlsson

Revisorssuppleanter

Börje Persson
Pia Abrahamsson

Valberedning

Gunnar Ottosson (sammanställande)
Evald Eklöf
Kerstin Södöö

Adjungerade till styrelsen har varit
Aina Hultman (klubbmästarinna)
Bengt Garting (närradioansvarig)
Thomas Ahlqvist (dataansvarig)

Inom styrelsen har funnits arbetsutskott samt kommittéer för bokutgivning, film- och bildverksamhet, programverksamhet, marknadsföring, klubblokalen samt närradioverksamheten.

Dessutom tillsätter styrelsen kommittén för Jultomtestipendiet.

Redaktör för medlemsbladet har varit sekreteraren
Klubbmästaren har även innehaft befattningen som arkivarie.

Styrelsens verksamhet

Styrelsen har under 1986 sammanträtt nio gånger. Dessutom har ett flertal utskotts- och kommittésammanträden ägt rum.

Styrelsen har under året genom kontakter med myndigheter och andra berörda instanser informerat sig om bla.

Varmbadhusets framtid

Kvarteret Wachtmeisters framtida utformning

Stumholmens framtid

Försäljning av försvaret tidigare tillhöriga K-märkta byggnader.

Planer på omdaning av Kvarteret Bonde och Tyska Kyrkan

Styrelsemedlemmar har deltagit i studieresa och utbildningskonferens, arrangerade av Blekinge Läns Hembygdsförbund.

FÖRENINGENS MEDLEMSANTAL

Den 31 december 1986 hade föreningen 4505 medlemmar, varav cirka 800 var bosatta utanför Blekinge.

FÖRENINGENS EKONOMI

Föreningens ekonomi redovisas i särskild berättelse.

KLUBBLOKALEN

Föreningen disponerar som tidigare bottenvåningen i huset Borgmästaregatan 1. Lokalen har hållits öppen varje helgfri onsdag med undantag av sommarmånaderna. Dessutom har den varit öppen under lövmarknadsdagen, juls skyltningsdagen samt vissa eftermiddagar i anslutning till biljettutlämning.

Föreningens lövmarknadsstånd framför Tyska Kyrkan. Ordföranden och Göran Kockum tar emot de två första kunderna.

Telefonsvaren anvisar alltid kontaktperson under den tid lokalen inte är öppen. Medlemmarna har på detta sätt kunnat överenskomma om besök i lokalen på tider utöver ordinarie öppethållande, tex sommartid.

I klubblokalen finns tillfälle att se film, video, diaserier med och utan ljudsättning, studera föreningens bibliotek, samt att till medlemspris inköpa föreningens böcker, carlscronagram, vy- och julkort mm.

ÅRSMÖTET

Årsmötet ägde rum tisdagen den 18 mars, som vanligt i Konserthuset.

Efter val av styrelse, revisorer och valberedning med resp. suppleanter fastställdes årsavgiften för 1987 till oförändrade 15:- per medlem.

Efter förhandlingarna utdelades Jultomtefondens stipendium för tredje gången (se särskild berättelse nedan)

Närradiotävlingens final avgjordes under kvällen, och pristagaren presenterades.

Kvällen avslutades med konsert av Sonneys orkester.

"Bättre fly än illa fäkta". Efter föredraget gör Lasse Halls gamle idrottsledare John Davidsson från Saltö ett utfall med Lasses värja. I bakgrunden: Lasse Hall t.v. i samspråk med sin fäketränare Malte Svensson.

AKTIVITETER

- (Fri entré, där ej annat anges)
- 23/1 Filmafton på Konserthuset
- 19/4 Frimärks- och vykortsmässa med karls-
kronamotiv Arrangörer: Karlskrona
Filatelistklubb och Föreningen Gamla
Carlsrona.
- 24/5 Vårutfärd till Västra Hästholmen och
Kurrholmen (avgiftsbelagt program)
- 6/6 Svenska Flaggans Dag - Nationaldagen
medverkan i flaggmarsch.

- 11/6 Stadsvandring med besök i Vattenborgen och Amiralitetsklockstapeln samt studium av Amiralitetsparkens trädbestånd. Ciceroner parkchefen Krister Gustafsson samt styrelsemedlemmar.
med musiksändning genom närradion samt med visning av Vega-Svens stuga.
- 4/10 Filmvisning i Lund för medlemmar i skånerregionen.
- 18/11 Dansafton med Sonneys orkester på Rotundan, Gräsvik. Vocalist: Marianne Kock. (avgiftsbelagt program)
- 29/11 Trivselkväll i Läroverkets aula. Föredrag av John Rumenius om Karl XII och Karlskrona. Lasse Hall berättade idrottsminnen.
- 30/11 Julskyltningsdagen Filmvisning i lokalen.
- 19/6 Lövmärknadsdagen Öppethållande i lokalen samt försäljning i stånd på torget.
- 10/8 Carlsronadagen Revelj med ABF:s musikkår utgick som vanligt från klubblokalen. Flagghissning på Stortorget utfördes av medlemmar i Lottakåren.
- 17/8 Hembygdens Dag i Vämöparken. Föreningen deltog i den av Östra Blekinges Hembyggsförening och Hamboringen arrangerade dagen

BOKUTGIVNING MM

Årsboken Hjalmar Berglunds "Skärgårdsliv" utkom 29/11. Den innehåller 22 olika artiklar och berättelser från Karlskronas östra skärgård. De är rikt illustrerad med teckningar och fotografier.

Under hösten utgavs två nya Carlsronagram i fyrfärgstryck med motiv från akvareller av Sven-Olof Bergström.

I november utgavs ett nytt julkort

NÄRRADIOVERKSAMHETEN

Vår förening har i Radio Carlskrona under året sänt 41 halvtimmarsprogram. Programmen har innehållit intervjuer, reportage, sång, musik och tävlingar. I början av året gick en tävling i Carlscronakunskap, där en etappvinnare lottades varje vecka. I samband med årsmötet fick dessa möta förra årets vinnare, Karl Håkansson från Långö, som med glans försvarade sin titel.

I samband med Hembygdens Dag söndagen den 17 augusti sände vi direkt från starten för Vämöschottisen vid gästhamnen. Längs dansarnas väg fram till målet vid Vämöparken var högtalare uppsatta och dansen gick till den musik, som sändes i vårt program från närradiostyrelsen.

Bengt Garting har varit ansvarig för programverksamheten och representerat vår förening i styrelsen för Karlskrona Närradioförening.

BILD OCH FILM

Filmarkivet har utökats med en inköpt kortfilm: "U-137"

En TV med videobandspelare har inköpts. Föreningens filmer har succesivt kopierats över till videokassetter, för visning i klubblokalen.

Bla pga upphovsmannarättsregler kommer inte utlåning av kassetterna att ske.

Stillbildsarkivet har tillförts flera nya diabildsmotiv, främst från äldre foton och vykort.

Föreningen har börjat bygga upp en vykortsamling.

Arbetet på filmdokumentationen av vrakekan "Klauras" byggnad fortskrider liksom stillbildsdokumentationen av Trossö-Björkholmen-Ekholmen.

Liksom tidigare har föreningens verksamhet fotodokumenterats av Gunnar Ekström.

INKÖP

Föreningen har inköpt en kopieringsmaskin samt en bordsdataanläggning. Datorn skall bla användas för medlemsregistrering, adressutskrivning, förteckning av dokumentation samt för sättning av textmaterial. Texten i detta häfte har skrivits på datorn.

Publikbild från Rotundan

MEDLEMSBLADET KAULSKRONITEN

Det nya medlemsbladet har utkommit med två nummer under året. Utöver medlemsinformation publiceras kortare artiklar, författade av medlemmar.

ÖVRIGT

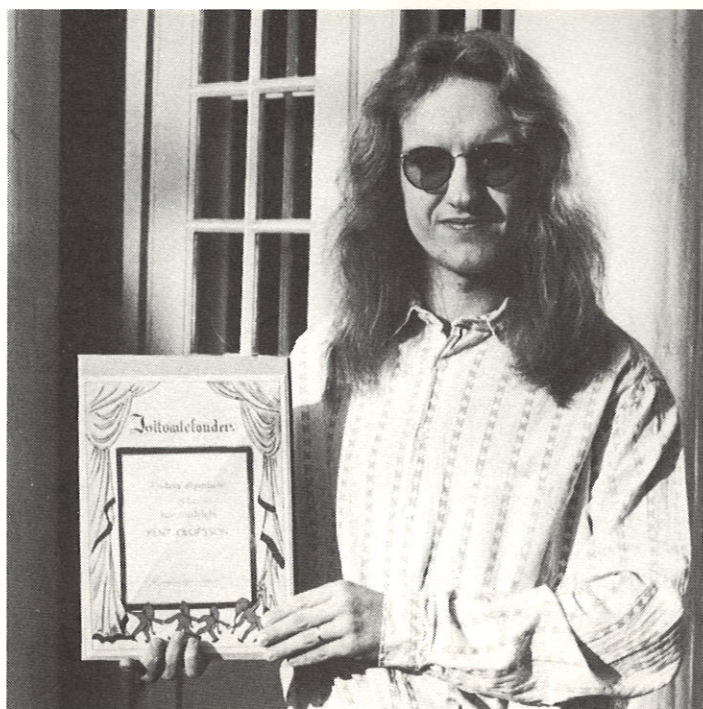
Liksom tidigare år har föreningen tillsammans med Sparbanken Kronan och Björkholmens byalag medverkat i utarbetande av ett deltagarbevis till 1:a majrevellen. Tecknare är Sven-Olof Bergström och textförfattare Bert Svanstein.

Föreningen har under året medverkat med kåserier samt bild- och filmvisningar hos andra föreningar, organisationer och institutioner.

TACK

Föreningen Gamla Carlsclrona riktar härmed ett varmt tack till föreningar, organisationer, Karlsclrona kommun och andra myndigheter samt enskilda medlemmar för gåvor, arbetsinsatser och välvillig hjälpsamhet.

Styrelsen för Föreningen Gamla Carlsclrona

JULTOMTEFONDEN

Föreningen Gamla Carlscrona förvaltar den sk Jultomtefonden. Avkastningen skall efter en viss kapitalisering utdelas som belöning för ungdom i Karlskrona, som uppmärksammas för intresserat arbete och stor fallenhet för kulturellt arbete.

Fondens utdelning beslutas av en kommitté, som utses av föreningens styrelse.

1986 bestod denna kommitté av Gun Ekedahl, Erland Janner, Eva Malmgren-Sundqvist, Hans-Göran Rydberg, Gunnar Sahlin, Bert Svanstein och Kerstin Södöö.

Belöningen, som skall utdelas vid föreningens årsmöte, tillföll 1986 24-årige studeranden vid Musikhögskolan i Malmö, Kent Olofsson. Hans studier omfattar bla komposition, pedagogisk musikteori samt musikproduktion

Belöningen bestod av ett kontantbelopp av 2000 kr samt ett diplom.

Av 1985 års avkastning togs 1000:- till stipendiet, medan Föreningen Gamla Carlscrona liksom tidigare år tillsköt ett lika stort belopp.

Vid 1986 års slut utgjorde fondkapitalet 16.361:59

Kommittén för Jultomtefonden

Hos systrarna Larsson vid Borgmästarebron och på "Tekniskan"

Tidsbilder från 1920-talets Karlskrona
av
Gunnar Mattsson

Det var åren efter det första världskriget omkring mitten av 1920-talet. Det långa och förödande kriget hade genomlidits. Visserligen hade vi undslupit själva krigets fasor, men det hade haft verkningar även i vårt land med brist på mat, kläder, skor och med verklig nöd och svält samt sjukdomar (spanska sjukan, lungdot och andra bristsjukdomar) i släptåg. Men förhållandena blev inte mycket bättre fast kriget var slut. Den ekonomiska nedgång, som sedan skulle kulminera i den världsomfattande 30-talsdepressionen, hade börjat med stor arbetslöshet som följd. Särskilt svåra var förhållandena på öarna utanför Karlskrona med dess då talrika befolkning. Gatstenguggeriet, som före kriget varit ett mycket omfattande näringsfång för många familjer, hade under kriget fullständigt avstannat. I mindre omfattning hade det visserligen kommit igång genom statliga beställningar av smågatsten. Men det räckte bara till de äldre stenhuggarna med familjer att försörja. Svårast var det för alla ungdomar, som efter slutad sexårig folkskola skulle söka sig ut i arbetslivet för att kunna försörja sig. För dem var möjligheterna att finna något arbete mycket små. Den enda "hjälp" stat och kommun kunde erbjuda ungdomarna och även äldre familjeförsörjare var nödhjälpsarbeten långt från hemorten i form av vägarbete, dikesgrävning, arbete i torvmossor och dylikt. Man fick arbeta för svältlöner, bo primitivt i baracker och skaffa sig mat själv.

Ungdomskullarna, som varje år slutade skolan, var ju också stora, åtta till tio barn i familjerna var snarare regel än undantag. Man måste slåss för de få arbetstillfällena som kunde finnas, hur tungt, skitigt, underbetalt och tillfälligt det än var. Det gällde främst att få mat för dagen och att överleva. Att situationen för skärgårdsbefolkningen i Blekinge (och även i stenhuggardistriktet i Bohuslän) verkligen var svår finner man av att flera landsomfattande insamlingar av mat, kläder och skor vid flera tillfällen sattes igång genom upprop i pressen av

Röda Korset och genom privata initiativ för att lindra den värsta nöden i dessa trakter.

Sverige var också vid denna tid ett verkligt u-land i socialt hänseende. Sådana företeelser som barnbidrag, arbetslöshetskassor, sjukförsäkring, bidrag och lån av allehanda slag till skolgång och tom lön under utbildning som numera finns, var på den tiden fullständigt okända begrepp. Att få någon utbildning i högre skola efter avslutad sexårig folkskola var det inte tal om för ungdomarna ur arbetarklassen. Det hjälpte inte om studieintresset och slutbetyget var aldrig så bra.

Med följande berättelse vill jag erinra om hur svårt, ja omöjligt, det kunde vara för en medellös ungdom från landet, utan hem i staden, att ens kunna få möjlighet att lära sig ett yrke.

Jag vill också berätta hur jag, som vuxit upp på en isolerad skärgårdsö upplevde 1920-talets Karlskrona. Mina två äldre bröder lyckades, när de efter slutat skolgång arbetat på betfälten i Skåne, haft nödhjälpsarbete på fastlandet och även hjälpt far i stenbrottet, få arbete och flytta hemifrån.

Mor hade dött i spanska sjukan 1918. Vad det gäller mig själv, så kom jag, då jag efterträtt mina bröder med att hjälpa till i stenbrottet, en dag i kontrovers med min stränge fader. Jag gick då hem, plockade ihop mina få tillhörigheter, och tog båten till staden. Jag måste bort från ön, kosta vad det ville, bort från den hopplösa framtiden, halvsvälten och fars förmyndarskap. Kom jag bara till staden så skulle det väl ordna sig på något sätt. I vart fall tänkte jag inte återvända, inte förrän jag hade jobb och kunde klara mig själv.

På båten funderade jag under färden till staden på hur jag skulle kunna få mat och logi utan pengar. I klädväg hade jag endast det jag hade på mig.

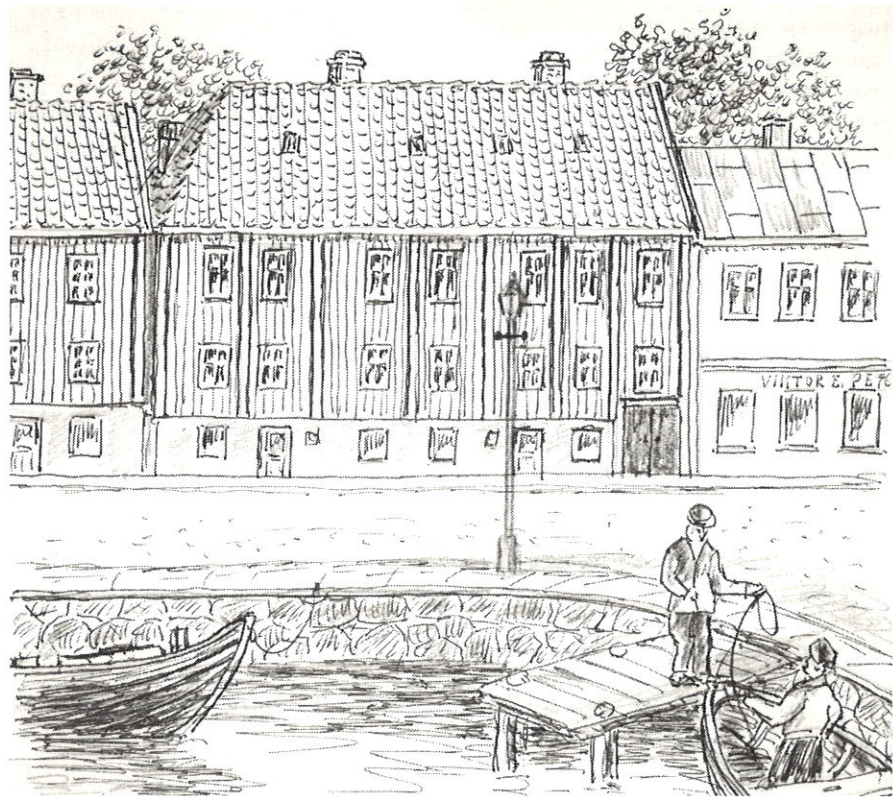
När jag steg iland hade jag löst detta problem - hoppades jag i alla fall. Jag visste vart jag skulle gå.

På Borgmästarebron, som är en förlängning av Borgmästaregatan vid fjärden med samma namn, bodde i ett hus tre medelålders eller äldre systrar, som hade matservering och rumsuthyrning som födkrok. Jag kände till dessa kvinnor, därigenom att mina bröder och även jag under ett tillfälligt arbete hade bott hos dem.

När jag knackade på hos fröknarna Larsson, kände de genast igen mig och bad mig stiga in. Medan jag åt av den framsatta förplägnaden, lade jag fram mitt problem för dem. Jag hade kommit till staden för att söka arbete, jag kunde inte gå hemma på ön längre, där fanns inget att få. Men det var ju ont om arbe-

te, arbetslösheten var svår. Kunde jag få bo och äta hos dem några dagar framöver medan jag sökte arbete? Jag kunde ju betala för mig genom att hjälpa till med de sysslor, som fanns. Detta förslag tilltalade naturligtvis systrarnas ekonomiska sinne. Jag fick gärna stanna hos dem så länge jag ville - det skulle bli som ett hem för mig försäkrade de. Men det fanns nog även litet medömkan med mig i min situation. Sysslolös behövde jag inte vara, det såg tanterna noggsamt till. I det stora huset fanns mycket att göra. Det eldades med ved i kakelugnarna och i den stora vedspisen i köket. Denna ved skulle sågas, huggas och bäras upp till rummen varje dag, ett arbete, som jag genast satte igång med - ett styvt arbete bara det. Vidare fick jag hjälpa till med storbyk i tvättstugan, knåda degen och passa ugnen då det var bakning, gå ärenden och mycket annat. Mitt sovrum fick jag i ett litet rum på vinden. Någon betalning utöver mat och logi hade jag inte vågat begära så här i början - jag var ju i underläge då jag åtminstone tills vidare inte hade någon annanstans att ta vägen. Min vistelse hos tanterna var ju bara tillfällig tänkte jag. Jag fick dock bo i staden - mitt längtans mål hemma på ön. Jag hade ju ett eget litet rum, en ofattbar lyx tyckte jag, - som hade trängts med de många syskonen hemma. Dessutom var maten hos tanterna både god och riklig. Att arbeta var jag ju van vid, jag hade vuxit upp med den erfarenheten, att man måste arbeta för brödfödan. Jag hade det sålunda på sätt och vis bra hos tanterna Larsson, jag skulle inte förivra mig genom att ta vad arbete som helst ute på staden, som jag tänkt först, jag kunde gott vänta litet och se tiden an medan jag hörde mig för. Men min vistelse här skulle dock komma att bli åtskilligt längre än vad jag tänkt mig, och detta av en anledning, som skulle få en genomgripande betydelse för mig längre fram i livet.

Systrarna Maria, Hilda och Gerda var storbondedött-rar från Ramdalatrakten. Efter föräldrarnas död hade de sålt gården och flyttat till staden och där inköpt huset Borgmästarebron 4 och övertagit den matservering och rumsuthyrning, som bedrevs där. Av systrarna var det den mellersta, Hilda, som skötte räkenskaper och styrde och ställde, även om den yngre Gerda ville ha ett ord med i laget, och ibland försökte inlägga sitt veto. Hilda åtnjöt en viss respekt i staden, och ansågs som en god och solid kund i affärerna och bland slaktarna i Saluhallen. Maria, den äldsta, gjorde däremot inte mycket väsen av sig. Hon hade från födseln varit litet klen i

Det gamla 1700-talshuset Borgmästarebron 4 står ännu kvar så gott som oförändrat. I första våningen hade systrarna Larsson sin matrservering och bostad. Andra våningen och några rum i vindsvåningen med fönster åt gården var uthyrda.

I källarplanet åt gatan fanns två butiker. Den ena var en glas- och porslinsaffär, och i den andra hade ett par systrar Bernhart en hatt och modeaffär.

På kajen i förgrunden brukade en klädesmånglare vissa dagar sälja begagnade kläder och skor.

Han hade sitt lager på en dragkärra. Rörelsen kallades också av kunderna för "kärrran".

huvudet, och därför alltid varit nedtryckt och hun-
sad av sina mera aktiva systrar. Dessa sade inte
heller mycket till henne, utöver någon tillsägelse
då och då. Hon satt inte heller med vid bordet i kö-
ket när vi andra åt. Hon hade sin plats i ett hörn
mellan väggen och den stora spismuren. Här hade hon
en trekantig hylla som bord med sin tallrik och kaf-
fekopp. Maria fick inte själv ta sin mat, utan syst-
rarna lade för henne. Det var inte mycket hon kunde
göra, eller rättare sagt: det var inte mycket som
Hilda och Gerda tilltrorde henne att göra. För det
mesta satt hon på sin pinnstol i sin hörna, när hon
inte låg på sin säng inne i det rum, som Gerda och
hon delade. Maria var nog också rätt gammal. Jag
tyckte synd om henne, och pratade litet ibland med
henne, och hjälpte henne tillrätta, när det behöv-
des. Maria fäste sig vid mig och sa ofta: "Gönner är
så snäll".

Tanterna, som jag för mig själv, inte högt, kalla-
de fröknarna Larsson, gick till vardags klädda i
gamla nötta ålderdomliga kläder. De var också ålder-
domliga både i tal och åsikter. När Hilda och Gerda
gick ut, klädde de sig i finare kläder, men också
dessa var gammaldags. Maria gick aldrig ut.

I kökskollektivet fanns förutom tanterna och jag
själv också jungfrun Astrid, eller pigan, som tan-
terna benämnde henne, när hon inte hörde det. Astrid
skötte dukningen och serveringen åt matgästerna i
den stora matsalen, städade, eldade på rummen och
skötte andra sysslor. Jag för min del hjälpte till i
köket med tyngre sysslor, knådade degen vid storbak,
rullade och formade de stora kakorna, passade ugnen
mm. Det var på sitt sätt lärorikt för mig. Jag hade
också ett förtroendeuppdrag. En god stund innan gäs-
terna skulle anlända, skulle jag gå omkring i matsa-
len och dra några bloss på en stor fet maggördelför-
sedd cigarr av bästa märke. Detta för att åt matsa-
len ge en air av förnämitet åt gästerna, som alla
var av manligt kön. Larssons matservering åtnjöt ett
gott rykte och abonnenterna var också alla av den
litet finare klassen.

I kollektivet i köket fanns ytterligare en person.
Som väl var för mig, tyckte jag, var han av manligt
kön. Han fanns där emellertid mest under måltiderna
och på kvällarna. Det var Karl-Johan. Karl Johan var
gammal fästman till Hilda. Han hade varit dräng på
tanternas föräldrars gård och hade följt med som
ett inventarium vid flyttningen till staden. Hilda
och Karl-Johan bodde i ett rum bredvid matsalen. De
hade aldrig gift sig - kanske fick de inte för Hil-
das föräldrar, eller också hade det helt enkelt
aldrig blivit av. Men det gick ju bra ändå.

Karl-Johan var kusk och gårdskarlar på den stora Grevagården snett emot Larssons. I hans arbete ingick att med hästen Pålle hämta mjölken vid järnvägsstationen. Tåget kom med mjölken från några av fideikommissets arrendegårdar varje morgon, även söndagar. Grevagården hade en mjölkaffär, som förestods av två kvinnor. Jag gick ibland över till Karl-Johan i stallet, där jag bekantade mig med Pålle. Denne, hästen alltså, var vid men med större eller mindre mörka runda fläckar på rygg och länder. Han var apelkastad sa Karl-Johan, som var gammal hästkarl. Detta, att jag bekantade mig med Pålle, och att vi vande oss vid varandra, skulle jag senare vid flera tillfällen ha nytta av.

Mitt intresse för att rita och måla hade jag tagit med mig till staden liksom mina färgpennor. Ofta, när jag hade en ledig stund, och ibland på kvällarna, satt jag på mitt rum med papper och penna. Detta hade tanterna lagt märke till, och en dag när dåvarande stadsarkitekten Strelernert kom på besök i ett bygggärende, passade Hilda på att visa honom mina alster, och be honom om råd angående mig. Strelernert upplyste då om, att det fanns en skola i staden just för sådan som mig. Det var Tekniska Yrkeskolan, där ungdomar kunde få undervisning i sådant, som de var intresserade av. Undervisningen där var gratis.

Nästa dag, när vi ätit frukost, började Hilda göra sig i ordning för att gå ut på staden. Hon sade till mig, att jag skulle hämta mina teckningar på rummet, och när jag hade hjälpt henne på med kappan, och med varsam hand klippt av de skäggstrån, som hon hade på en värta på hakan, tog den stora runda Hilda mig bokstavligen vid handen, och tillsammans traskade vi upp åt Ronnebygatan till Tekniskan, som var inrymd i ett stort stenhust på norra sidan av gatan, nära Drottninggatan. Inkomna stegade vi in på skolexpeditionen, och när Hilda presenterat oss för rektorn, sa hon till mig:

"Ta nu fram dina bilder och visa dem för rektorn pojk! Var inte blyg!" Och rektorn, han hette Ernst Adamsson, tittade begrundande på mina bilder och sa, att han nog skulle kunna ordna en plats för mig på målareavdelningen. Han skulle tala med Sjöberg - det var läraren - redan idag. Jag skulle komma i morgon och anmäla mig hos rektorn.

Och så blev det. Detta, att jag nu var skolelev på Tekniskan, stärkte mitt självförtroende åtskilligt. Framtiden syntes inte längre så hopplös. Jag fick gå i skola, och lära mig något av det jag hade intresse för. Min framtid hade fått en bestämd yrkesinrikt-

ning. Visserligen var jag nu bunden till tanterna Larsson för lång tid framåt, om jag ville fortsätta i skolan. Och det ville jag. Genom att skoltiden var på eftermiddagarna från klockan två till sex, och dessutom två kvällar i veckan mellan sju och nio med särskild undervisning i teckning, var jag ledig på förmiddagarna, och kunde då genom arbete göra rätt för mig för mat och rum hos tanterna. Så var det. Min ställning gentemot fröknarna Larsson förbättrades också; jag bemöttes med mera respekt. Den snikna Gerda ropade inte längre, att jag skulle göra det och det. Jungfrun Astrid bemötte jag som en äldre syster. Hilda, som var den direkta orsaken till att jag börjat skolan, hade nu fått ett ansvar för mig gentemot skolans rektor och min lärare, att jag skötte mig och höll tiderna. Härigenom kunde jag också våga ställa vissa krav mot tanterna. Då och då stack Hilda till mig litet fickpengar, när jag behövde, dock så att den snåla Gerda inte såg det. Tydligt var också, att tant Hilda intresserade sig för mig och min framtid. Hilda hade samma namn, som min mor haft.

Jag gick nu oftare över till Karl-Johan i Grevagården och hjälpte honom att sköta hästen. På Fisktorget och i den stora saluhallen var ett livligt och brokigt folkliv på vardagarna. Hit koncentrerades den största delen av handeln med fisk, kött och fläsk, potatis och grönsaker i staden. Tidigt om morgnarna kom fiskarena in med sina fångster av fisk av olika slag. Här kunde stadsborna inhandla sin fisk, garanterat färsk och nyfångad. Fiskarehustruna och ödakorna strod här på torget vid sina stånd i långa rader. De var synnerligen aktiva och energiska i sina försäljningsmetoder och i att munhuggas och ge svar på tal både till sina konkurrenter och till kunderna. Och deras metoder att värva kunder var inte alltid så justa eller lojala. På långt håll kunde någon med sitt ena öga spana in en dam eller herre, som med korg eller kasse såg ut att vara på väg att inhandla fisk. Raskt lämnade hon då sitt stånd och ilade på snabba fötter fram till kunden och grep honom eller henne i ena armen medan hon pratade på:

- Kom mä maj, goa frun (eller om det var en herre: goa harrn), ja har den finaste vraksellen å allihop Och på kundens andra sida och i den andra armen kunde det finnas en annan försäljerska, som sökte dra kunden in spe med sig:

- Kom här mä maj, ja har alldeles nya goa fjära-flondror, vi har alldeles nyss kommit in mä dom! En och annan försäljerska tog sin fiskekorg på ryg-

gen och traskade bort på de närmaste gatorna och sålde vid dörrarna i husen.

Här vid detta torg och i den stora saluhallen med sina rader av butiker med kött och fläsk, bröd och grönsaker var ett verkligt köpcentrum med affärer och butiker av varjehanda slag, kaféer och näringsställen. Här kunde man inhandla så gott som allt, som behövdes för det dagliga behovet. Hit sökte sig förutom stads- och skärgårdsborna även lantbor, när de satt in sina hästskjutsar i Bergqvistens gård uppe vid Borgmästaregatan.

I det långa låga korsvirkeshuset vid Grevagården var på hörnan Bierhallen inrymd. Bredvid denna fanns en tobaks- och tidningsaffär, vidare Anderssons charkuteriaffär och bredvid denna ett kafé. Bröd- och mjölkaffär fanns i Grevagården i en av de längor, som vette mot Borgmästarebron.

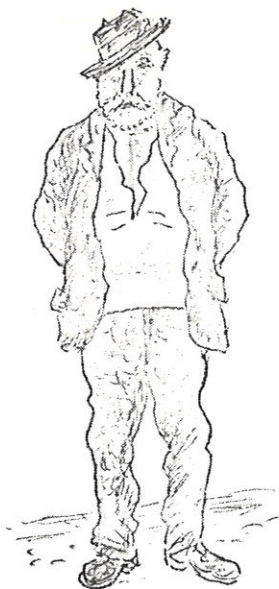
Vid backen upp mot Arklimästaregatan fanns kaféet och matserveringen "Fläskoset". För sjuttiofem öre fick man där en måltid, som bestod av varmrätt, bröd, smör, mjölk eller svagdricka. Mitt emot hade Crona sin butik för begagnade kläder och skor.

Vid Sotaregränd låg ett litet lustigt hus, där en stentrappa ledde upp till kaféet "Svarta koppen". Bakom en disk med ett berg av wienerbröd och bullar satt innehavarinnan förskansad, övervakande severingsflickorna och kunderna.

I nästa hus i raden bakom saluhallen hade Katzman sin herrklädesaffär. Den finns kvar än i dag, fastän i ett nybyggt hus på samma plats. Den torde tävla med Nymans på Ronnebygatan om att vara stadens äldsta herrekipering. Vidare låg på denna sida Sörenssons skeppshandel, som bland annat sålde rep och tågvirke av egen tillverkning. Innehavaren Johan Sörensson var född på Aspö. Så följde Gustav Peterssons specerihandel, som också tillhandahöll färger och tapeter. Bredvid låg Kerstins krog, som hade fullständiga spriträttigheter.

Bland alla människor, som rörde sig på och vid Fisktorget, fanns det några udda personligheter, som med sitt uppträdande och sin klädsel skilde sig från mängden. De var bohemiska naturer, som levde för dagen, arbetade endast så mycket med bland annat handräkningsarbete åt slakteributikerna, att de klarade dagens behov plus den butelj, varur de flesta av dem hämtade styrka och tröst.

Deras verkliga namn och var och hur de bodde, var det inte många, som kände till; man hörde endast deras öknamn. Några av dem kommer jag ihåg: Kalle Messing, Skinn-Johan, Svart-Johans Axel, Kalle Småland.

Kalle Messing 1926

Kalla och ruskiga dagar kunde någon av dem komma in till Karl-Johan i stallet för att värma sig, prata litet och ta sig en klunk ur den butelj, som en del av dem - inte alla - ständigt bar på sig.

Kalle Småland var den, som jag närmast kom i kontakt med. Han hjälpte nämligen Karl-Johan med de tunga mjölkspännerna när han hämtade mjölken. Kalle Småland var en spjuver, som dock dolde sitt rätta jag bakom ett allvarligt och troskyldigt uppträdande och ett tal, vari han ofta lade in ett och annat bibelcitat (Kalle hade en gång i sin ungdom tillhört Frälsningsarmen).

En dag beslöt Kalle, att skämta litet med sina vänner poliserna. Den tiden användes allmänt galoscher, när det var vått och slaskigt ute. Kalle, som även brukade hjälpa till i Karl Peterssons stora köttoch charkuteriaffär på Hantverkaregatan, tog och drog av klövarna på några stora grisfötter, och traskade upp med dem i en påse till Rådhuset, där polisen hade sina lokaler. Utanför i korridoren placerade han de tomma klövarna, och knackade på. När poliserna öppnade, och såg att det var Kalle Småland, undrade de vad han ville. Och Kalle lade huvudet på sned, som han brukade, och frågade med troskyldig min:

- jo ja ville bara si om harrarna va inne o hur di ser ut! Ja sir att di ställt sina galoscher här utanför (underförstått undrade han om de förutom grisfötter även hade trynen).

Poliserna kände ju till Kalle, och tog det för vad det var, ett skämt, även om de ju förstod piken, och skrattade åt det hela. Men Kalle skrattade sist och bäst, fast han inte visade det.

En morgon var Karl-Johan sjuk, och kunde inte som vanligt hämta mjölken vid stationen. Därtill hade Kalle Småland, som brukade rycka in vid sådana tillfällen, drabbats av sin gamla ischias, och kunde endast linka omkring litet på släta marken. Det var omöjligt för honom, att ta sig upp på den relativt höga kuskbocken. Men mjölken måste ju hämtas...

Det var med en viss spänning, som Pålle och jag gav oss ut i gatutrafiken. Fast spänningen var säkert bara på min sida. Nu hade jag nytta av, att jag bekantat mig med Pålle, och att vi kände varandra. Det var alltså ingen större konst att köra honom, han var lugn, van vid stadstrafiken och hade travat vägen till stationen så många gånger, att han kände den lika bra som jag. En stationskarl hjälpte mig att få över de tunga mjölkspännerna på vagnen, och så kunde hemfärden anträdas utan missöden.

För kvinnorna, som hade hand om mjölkaffären var det ju viktigast att få hem mjölken till kunderna, som nu började anlända. Deras väntan innefattade också ängsliga frågor som: "Har pojken kört ensam?" "Klarrar han det?" "Han måtte väl snart komma med mjölken!"

Min debut som kusk i staden hade jag alltså klarat, vilket jag var inte så litet stolt över. Det blev inte heller den sista gången. Jag kunde nu i fortsättningen rycka in som kusk när det var nödvändigt under min tid hos tanterna och Karl-Johan.

Vid denna tid, mitten av 20-talet, hade bilarna, efter krigsslutet 1918, på allvar börjat göra sitt intåg i gatutrafiken. Det fanns både lastbilar, personbilar och en del droskbilar. Men fortfarande utgjorde, kan man nog säga, de hästdragna fordonen ett dominerande inslag. Hästhovarnas klapprande ackompanjerades av vagnshjulens smällande mot gatstenarna. Med undantag av några centrala gator, som var belagda med tuktad gatsten, bestod gatubeläggningen då av kullersten, så kallade pepparnötter. Även om flera firmor hade övergått till bilar, så var det många, som hade sina hästar och kuskar kvar. Varorna kom till staden antingen med järnvägen eller med båt till handelshamnen, där de fick hämtas av respektive firmor. Det var Sveabolagets båtar, som

gick i regelbunden trafik med styckegods mellan hamnarna i Östersjön.

Posten hade häst och kusk, Systembolaget likaså. Kol- och vedaffärernas vagnar var liksom Renhållningsverkets helt hästdragna. Detta verks tunga vagnar med de svarta latrinkärlen på flaket, förspända med kraftiga parhästar, sågs överallt i staden. Renhållningsgubbarna var alltid två för att kunna hjälpas åt med de tunga sopkärlen och latrintunnorna. När de satt på kuskbocken, skötte den ena tömmarna, medan den andre passade bromsen, för att hjälpa hästarna att hålla igen vagnen, när gatan lutade utför. Renhållningsverket hade stall och vagnsskjul på en gård vid Landbrogatan, där Sydöstran nu ligger. Här bodde också fodermarsken Johansson i en lägenhet med sin familj. Han hade hand om och skötte hästarna och vagnarna.

Brandkåren var helt automobiliserad.

Tidigt på morgnarna torgdagar kom bönderna inkörande till staden från Landbron. De tröttkörda bondkamparna, som ofta hade varit på väg två, tre timmar från de avlägsna byarna på landet, stretade med sina tunga lass av potatis och andra jordbruksprodukter, björkved mm uppför de branta gatorna upp till Stortorget.

Det fanns ett åkeri för finåkning med enbart hästdragna droskor. Det hette Båges hyrverk, och var beläget på Östra Köpmangatan vid Hoglands Park, där numera Folkets Hus ligger. Mitt emot på samma gata låg en måleriverkstad, vars innehavare hade vinterrarbete åt sina gesäller med att putsa, måla och randa åkeriets vagnar, så att de alltid var fina. Detta åkeri eller hyrverk, som det kallades, togs i anspråk huvudsakligen vid begravningar, bröllop och större kalas och fester. Ekipagen med sina välryktade svarta eller bruna hästar, kunde man ofta se hålla utanför stadens kyrkor. Kuskarna i sina höga hattar skyldrade med den långa, flätade piskan. Jag såg dem aldrig använda den direkt mot hästarna vid körning, de svängde bara ut den i en elegant sväng över hästarna, så att den slog ihop med en smäll som ett pistolskott. Det var ett tecken till dem att öka farten. I stallet vid Köpmangatan residerade stallmästare Erik Olsson, ståtlig i sin fina uniform. När hyrverket så småningom föll för bilismen och avvecklades, öppnade han en vedaffär på Vittusgatan. Med sin bruna, välryktade häst med blankputsade selyg, förspänd en flakvagn med korgar med sågad och huggen björkved och med stallmästaren själv på kuskbocken på väg till sina kunder, var han under många år en daglig syn på stadens gator. Sin titel behöll han också i all sin tid.

Ganska mycket folk rörde sig på gatorna i centrala staden, där de större affärerna låg. Det fanns ju ännu inga stadsbussar, så att de som hade något ärende fick använda sina ben. Det bodde också ganska mycket folk på Trossö, åtskilligt mera än nu, trots att bebyggelsen då, frånsett de stora stenhusen vid Ronnebygatan och några andra ställen här och var i staden, mest bestod av en- och tvåvånings trähus. Alla trafikanter måste hålla sig ur vägen för den blå spårvagnen, som ju var bunden till sina spår, när den från mötesplatsen nere vid Hoglands Park, där de nord- och sydgående vagnarna möttes, satte fart upp för Landbrogatan för att med hjulen gnisslande mot skenorna svänga in på de snäva kurvorna vid Krooks hörna och vid apoteket Tre Kronor. Den korta klangen av spårvagnsklockan hördes här gång efter annan, föraren måste ständigt "stampa på klockan" för att varna alla, som tänkte korsa vagnens väg.

Det kostade 15 öre att åka med spårvagnen från ändstationen vid sjuttens port till Bergåsa och Lasarettet. Avgiften erlades medelst ovala poletter, som köptes av föraren eller, om det var på släpvagnen, av konduktören. Poletten lades i en en sparbösseliknande behållare med handtag. Man kunde köpa påsar innehållande olika mängd poletter. Så kostade t ex en påse med åtta poletter en krona. Det fanns också månadskort för dem, som åkte varje dag.

Allt detta tillhör ju en förgången tid. Men det är inte så värst många år sedan stadens sista åkarhäst travade på Karlskronas gator. Den tillhörde ett enmansåkeri inrymt i, ja just i Grevagården, Karl-Johans och Pålles gamla stall i den byggnad, där Blekinge Läns Museum nu har sin utställning om stenhuggeriet i Blekinge.

Som jag tidigare nämnt, var Tekniska yrkesskolan, där jag nu var elev, inrymt i ett stort stenhus på Ronnebygatan. Föregångaren till denna skola var den slöjdskola för mindre bemedlade barn i staden, som genom donationer av de framsynta handelsmännen Jonas Danielsson och T D Westerdahl kunde inrättas år 1860. Skolan startade blygsamt den 1:e april i ett par rum på Stora Möllebacksgränd. Här kunde elever från fattiga arbetarehem i staden få undervisning i svenska språket, välskrivning, matematik och även i frihandsteckning, träsvarvning, modellering mm. Dessa lokaler blev emellertid snart alldeles för trånga. I september 1869 togs en ny byggnad i bruk, som för skolans räkning uppförts av byggmästare C

Johansson på Västra Prinsgatan. Men även denna byggnad blev så småningom för trång, trots att den var ett förhållandevis ganska stort tvåvåningshus. Behovet av undervisning utöver folkskolan var ju stort. Efter den stora branden på Ronnebygatan 1887, som lade träbebyggelsen här i grus och aska, blev många tomter lediga för bebyggelse. En tomt inköptes av underofficeren Brannje, och här uppfördes ett stort stenhus. Arkitekt var August Strelener. Tomtpriset var 9.750 kronor och byggnadskostnaden 91.000 kronor. Den uppvärmdes med gas.

Den nya skolan invigdes i detta hus den 9 september 1890 i närvaro av stadens styresmän, donatorer och andra samt landshövdingen Rud. von Horn och Prins Oscar Bernadotte. Karlskrona stad var nu engagerad i skolan och gav bidrag av olika slag.

Nu fick skolan en storartad donation av handelsmannen Sven Sjögren och hans maka Sara. Undervisningen kunde nu utökas till att, förutom de tidigare nämnda ämnena, omfatta aritmetik, algebra, bokföring, linearritning, skärning av ornament i trä, fackteckning, maskin- och byggnadsritning, hushållsgöromål och barnavård. En fullständig handelsbutik inrättades, där eleverna kunde få även praktisk undervisning i butiksteknik, skyltning mm. De största donatorerna var ju handelsmän. Även vävskola fanns.

I samband med att den nya skolan invigdes, ändrades dess namn från Slöjd- och Tekniska skolan, som den från början hette till Tekniska Yrkeskolan i Karlskrona. All materiel och undervisning var gratis.

(Allt detta visste jag inget om då. Det har jag långt senare forskat efter och tagit reda på)

Måleriavdelningen var inrymd i en stor långsträckt lokal med takfönster i vindsvåningen. Undervisningen här omfattade frihandsteckning, skylt- och dekorationsmålning, färglära, träådring, marmorering och även akvarell- och pastellteknik, lavering mm. Teckningslektionerna var förlagda i en sal i våningen två kvällar i veckan.

I denna stora lokal i vindsvåningen, alteljén kallad, stod eleverna i rad efter varandra, var och en med ett staffli, en pall och ett arbetsbord. Pannåerna till arbetena tillverkade eleverna själva av papp, som spändes på trälistor. Till lokalen hörde en gaseldad ugn, där målade föremål kunde brännlackeras. Vidare fanns det en vask med kallt vatten, en gasspis och en stor slät stenskiva med löpare, också av sten, på vilken färgstofferna revs. I fonden stod lärarnas stora arbetsbord, och bakom var förrådsrum och skåp för material och färger mm.

Skolan var ett komplement till lärlingsutbildningen hos mästarna ute i staden, och var därför förlagd till vinterhalvåret under eftermiddagarna och kvällarna. När jag började på skolan, var de flesta av mina kamrater redan ute i arbetslivet som lärlingar i olika målerifirmor. Några äldre elever var redan färdiga yrkesmålare. Skolan var treårig, och efter fem års kombinerad lärlingstid och skola, kunde man avlägga gesällprov. Detta var visserligen inte längre obligatoriskt, men flera gjorde det ändå, åtminstone de som gick på skolan, av tradition och för att visa, att de ordentligt lärt sig sitt yrke. När jag började på skolan, gick där ett par äldre elever, som sedermera blev kända konstnärer. Det fanns ju på den tiden inte några som helst bidrag, studielån eller annan hjälp, som det numera finns. Det var därför ganska vanligt, att de, som tänkte bli konstnärer först lärde sig till yrkesmålare, för att kunna försörja sig. Flera av våra stora kända svenska konstnärer har från början arbetat som yrkesmålare. Också här i Karlskrona har flera kända lokal konstnärer i sin ungdom varit elever på Tekniska Yrkes-skolan.

Lärare på målarskolan var vid min tid där den kände dekorationsmålaren Anton Sjöberg, en i flera avseenden originell och "färgstark" person. Han var en verkligt mångsidig och kunnig man på sitt område, var som lärare fordrande och gav inte avkall på något. Han förde dock ett fritt, mustigt och rakt på sak gående språk, som till en början chockerade oss nybörjare, men man vände sig snart. Sättet att rätta en elev, kunde te sig något burdust, då han i sarkastiska ordalag anmärkte på dennes bristande färdningsförmåga, beledsagat av ett och annat kraftuttryck. Allt skedde dock i humorns tecken, och han kunde ibland sticka emellan med någon rolig historia, många gånger av tvetydigt slag. Eleverna kunde också till honom säga vad de ville, utan att han blev arg. Tvärtom blev han glad, när han bemöttes på så att säga sitt eget plan.

Vid undervisningen i skyltmålning måste man först noga mäta upp och rita bokstäverna i olika stilar på papper, och sedan genom punsning (punktering med färg genom ritningen) överföra denna till pannan eller skylten. Jag hade vid ett sådant tillfälle besvär med några bokstäver i gammal stil, och måste göra om det några gånger. Sjöberg, som observerat detta, kom fram till mig, fattade min pensel och sa: - Så här skall du göra din dumme (kraftuttryck). Om du nu har ögon att se med, jag vet ju inte.

Varpå jag helt lugnt replikerade:

- Jo det har jag. Jag har två ögon och kan se med dem också

Sjöberg blev förstummad vid detta självklara konstaterande, och jag fick skrattarna på min sida.

Det rådde på avdelningen en otvungen, stundom munter stämning, mycket beroende på läraren. Det fanns en sammanhållning och yrkesgemenskap mellan eleverna och med läraren, som jag senare i livet ofta kom att finna på många arbetsplatser. Eleverna gjorde också sitt bästa, de gick ju där för att lära sig något, de äldre hjälpte de yngre och gav goda råd. Alla var medvetna om, att de arbetade och lärde för livet. Vi arbetade också med renovering och målning av skolsalar, omklädningsrum, trappuppgångar och annat i det stora skolhuset.

Sjöberg var, i enlighet med sin natur kan man väl säga, något svag för "dryckjom". Han var dock noga med att inte visa detta utåt. Han hade ett skåp, där han förvarade sina ölflaskor, ingen flaska, fylld eller tom, fick stå framme. Det tillhörde nybörjarnas uppgifter att bli skickade ut på stan för att hämta den sedvanliga kassen med öl. En dag var det min tur. Som jag var ny och ovetande med rutinen med flaskorna, ställde jag vid återkomsten dessa i en lång rad på Sjöbergs arbetsbord. Just då kom rektorn Ernst Adamsson in för att prata med Sjöberg. Denne höll på med en elev längre bort och hann inte plocka undan flaskorna. Rektorn sneglade litet åt dem, men sade inget, han kände ju Sjöberg och hans vanor. Men den sidoblick Sjöberg gav mig bådade inte gott. När rektorn gått, vände sig Sjöberg omedelbart till mig: - Din inpiskade lymmel! Ska du sätta flaskorna till allmänt beskådande, och till på köpet när rektorn är här! Gör inte om det!

Sjöberg var ordentligt arg, en av de få gånger jag sett att han blivit det. Tydligen var det hans ömma tå jag trampat på.

Sjöberg var, som jag tidigare nämnt, noggrann och fordrande som lärare. Han var också noga med att undervisningslokalen hölls städad och i ordning. Varje kväll efter slutad undervisning, när eleverna var för sig tvättat sina penslar och ställt sina saker i ordning, fick ett par av eleverna, de yngre då naturligtvis, strö ut sågspån på golvet och noga sopa lokalen överallt. Vi måste naturligtvis tvätta händerna mycket noga, och se till, att vi inte hade några färgfläckar på våra kläder och skor. De vita skyddsrockarna måste användas, vi representerade ju Sjöberg och hans skola.

Hos Anton Sjöberg dröjde åtskilligt av den gamlöa skråtidens uppfattningar och värderingar kvar.

"När hantverk bedrives som en konst, då är det

riktigt hantverk", brukade han framhålla. Sina elever kunde han, vid någon svårare uppgift uppmuntra med ett: "Det är ju ingen, som fordrar, att det skall bli någon altartavla". Själv hade han vid sin gesällutnämning år 1896 belönats med en silverjetong i nionde storleken. Denna jetong, vars utformning skulle godkännas av Kungl. Witterhetsakademien, var en mycket förnämlig utmärkelse, som på den tiden endast tilldelades särskilt förtjänta elever/gesäller. Utdelningen brukade ske under mycket högtidliga former på Börsrummet i Rådhuset i närvaro av representanter för staden och Hantverksföreningen. Helst skulle nog Sjöberg också, fast han inte nämnde något därom, sett att vi gått klädda som han själv och några äldre elever gjorde, i den typiska målarklätten, svart med låg kulle och brett brätte och med den speciella rosetten. Men vi yngre tillhörde en ny

Målarmästare Anton Sjöberg. Efter en karikatyr av Aja Bartinsky i BLT 1928.

generation med andra och krassare värderingar. Vi gick i skolan främst för att lära oss ett yrke för att i framtiden kunna försörja oss. Utsvävningar på klädedräktens område ansåg vi mindre viktigt och dessutom högfärdigt och tillhörande en förgången tid. Dessutom hade de flesta av oss ingen ekonomisk möjlighet att välja våra kläder efter dylika synpunkter. Men nog fanns det hos en och annan av oss en hemlig dröm eller tanke på att en gång kunna bli en riktig konstnär.

En annan på detta område på den tiden känd person vill jag nämna här. Det var dekorations- och skyltmålaren L. Hattenbach. Han var specialist på glaskyltar med text och dekor i guld på svart botten eller andra färger. Dessa hans skyltar kunde man se överallt i staden, främst vid de förnåma affärerna på Ronnebygatan, men även vid butiker litet varstans. Hattenbach sågs ofta på promenad iklädd den svarta bredbrättade hatten, rosett, svart kappa eller rock och elegant svängande sin käpp med silverkrycka.

I en almanack från 1914 har jag hittat en av Hattenbachs annonser om sin rörelse. Den kan stå som ett exempel på vilka arbetsuppgifter mästare och gesäller hade förutom vanlig husmålning och tapetsering förr i tiden, innan den nya tiden med teknik, specialisering och massfabrikation hade brutit in.

I annonsen står att verkstaden:

"utför allt slags måleriarbete, enklare som finare, all ådrings- och marmorerings-, skrift- och reklam-målning, äfven glasskyltar, dekorationsmålning i alla stilar såväl som modernt. Målning af blommor, landskap, stilleben, möbler, förgyllning m.m."

Det förväntades, att en målargesäll för att vara utlärd i sitt yrke skulle kunna utföra åtminstone det mesta av dessa begivenheter. I gamla tider, under skråtiden med dess hårda lagar, var det ett krav och en fordran för att bli gesäll och kunna etablera sig som egen mästare.

Ett vanligt arbete, så länge den gamla trähusbebyggelsen i staden bestod, var att spänna väv i taken och papp på väggarna.

Ännu kvarlevde i ett och annat förnämt hus traditionen att dekorera taken i rummen, varmed några äldre mästare och gesäller var sysselsatta med.

De äldre målarna talade inte om arbete, de kallade det kondition. De hade kondition på den eller den verkstaden, eller de skulle resa dit och dit för att söka kondition sa de.

Mansdominansen på målarskolan på "Tekniskan" var hundraprocentig, där fanns och hade aldrig funnits något kvinnligt inslag. Men detta förhållande skulle dock komma att brytas, åtminstone för en tid. En dag kom det upp till ateljén en hög militär i uniform. Det var major Ericsson vid Fortifikationen. Han hade en av sina unga döttrar med sig. Han hälsade på Sjöberg, och talade om, att hans dotter, som var intresserad av konst, gärna ville gå en kurs i akvarellmålning. Han hade hört, att Sjöberg var en god lärare även i denna konststart.

Sjöberg var väl måttligt intresserad av att få en kvinnlig elev, men han myste dock över berömmet, och kunde ju inte gärna neka, skolan var ju till för alla i staden. Han svarade, att det nog skulle gå bra.

För min del kände jag något till familjen Ericsson. Majoren var nämligen arbetschef för fortifikationens befästningsarbeten hemma på ön, vilka under några år varit ganska omfattande. Far och de andra stenhugarna hade då haft arbete vid dessa anläggningar. Majoren brukade också ha sin familj boende på ön på sommarnöje. De två flickorna Ericsson hade jag sett, då de under sina vilda lekar brukade rida barbacka på ett par av de många hästarna, som gick på bete i skogen. En av kustartilleriets båtar förde majoren på de dagliga turerna mellan staden och ön. Ett par gånger hade jag tom vågat mig fram till majoren, när jag såg, att han var på väg ner till bryggan, och anhållit om att få följa med hans båt till staden, något som också beviljats.

Vad gäller oss manliga elever på skolan, så hade vi väl under andra förhållanden gärna välkomnat kvinnligt sällskap. Dock inte här i denna miljö med den otvungna, fria och föga salongsmässiga jargongen och samtalstonen som, åtminstone på den tiden, inte ansågs så lämplig i damsällskap. Och därtill en ung och söt officersflicka bland oss arbetarpojkar! Fröken Ericsson fick sin plats närmast lärarens bord och med mig som närmaste granne.

För Sjöberg började nu en brydsam tid. Han måste, med hänsyn till den kvinnliga eleven och de kretsar hon tillhörde, och mån om sitt renomé som han var, tänka på att vårda sitt tal och hålla inne med sina mustiga uttryck, fräcka vitsar och antydningar när han undervisade eleverna. Men en och annan gång, det kunde inte hjälpas, glömde han sig. När "skadan" väl var skedd, kastade han en förstulen blick bort mot fröken Ericsson, och fortsatte småvisslande till nästa elev, medan vi andra åtminstone försökte dölja vår munterhet. Fröken Ericsson lät sig dock inte

bekomma, hon låddes, att hon ingenting hört, och hon var för övrigt en glad och trevlig flicka.

Ibland kom majoren uppstegande för att efterhöra sin dotters framsteg i den ädla akvarellkonsten, för att prata med Sjöberg, och även för att se litet på våra arbeten. När fröken Ericsson så småningom var färdig med sin kurs, så var det under ömsesidiga artighetsbetygelser vi skildes.

Det hela får ju ses mot bakgrunden av att kvinnans insteg i de mansdominerade områdena i samhället då inte var diskuterat eller ens påtänkt och att umgänget könen emellan inte var så fritt, som det är numera.

Sjöberg hade sin bostad i en atlejevåning med takfönster i vindsvåningen Ronnebygatan 9. Kvällarna brukade han tillbringa med en grogg på Frimurarehotellet i närheten. På sin väg mellan bostaden och skolan passerade han förbi fabrikören och möbelhandlaren August Nymans affär. Innehavaren brukade soliga dagar stå i dörroppningen till sin affär, för att hälsa på bekanta och även växla några ord med dem,

som gick förbi. En dag beslöt Sjöberg, att skämta litet med möbelhandlaren. Nu hörde Nyman, kan man väl säga, inte just till de fagra i landet med sin stora näsa och sina grova drag. Och Sjöberg var ju med sin korpulenta kropp och sitt runda, något pösig ansikte, inte heller någon skönhet precis. När Sjöberg gick förbi, så stod Nyman där som vanligt i dörren, kisande mot solen. Sjöberg stannade och utbrast:

- Fy f-n, vad du ser ut i synamentet! Det såge tusen gånger bättre ut, om du vände dig helt om, knäppte ner byxorna och i stället visade upp baken mot gatan!

Men Nyman blev inte svaret skyldig, han fann sig snabbt och replikerade:

- Ja det gjorde jag igår, men alla som gick förbi hälsade och sa: Se god dag, god dag herr Sjöberg! Så berättades det. Och det var typiskt för den gode Anton Sjöberg.

En broder till Anton var den kände musikdirektören Svante Sjöberg.

Efter Anton Sjöbergs sjukdom och bortgång blev konstnären Ivar Gustavsson lärare på skolan. Han hade själv varit elev där på den tiden teckningsläraren och konstnären Jakob Silvéen var lärare på skolan.

År 1930 hade Tekniska Yrkesskolan cirka 430 inskrivna elever i dags- eller kvällskurser i många olika ämnen. Ett trettiotal lärare var knutna till skolan. All undervisning och allt material var gratis.

En av mina kamrater på Sjöbergs skola drabbades av ett tragiskt öde. Han hade flyttat till Stockholm, och lämnat in arbetsprover till Konstakademin. Samma dag, eller någon dag efteråt, jag minns inte så noga, som han hade fått veta, att han blivit godkänd och antagen som elev, blev han då han färdades på cykel, i en gatukorsning påkörd och dödad av en spårvagn. Han var krigsbarn från Österrike, och hade som liten kommit som fosterbarn till en familj i Karlskrona.

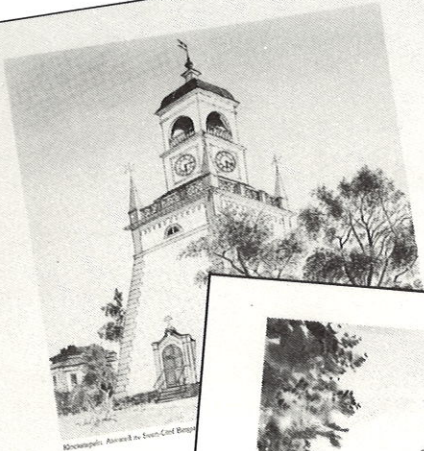
År 1936, när Karlskrona stads skolor för yrkesundervisning startade sin verksamhet i nybyggda lokaler på Ölandsgatan, upphörde undervisningen i Tekniska Yrkesskolan på Ronnebygatan.

En över 75 år lång skolepok, som betytt mycket för staden, och som så många ungdomar, både manliga och kvinnliga, på olika områden haft stor nytta av, var slut.

NYA CARLSCRONAGRAM

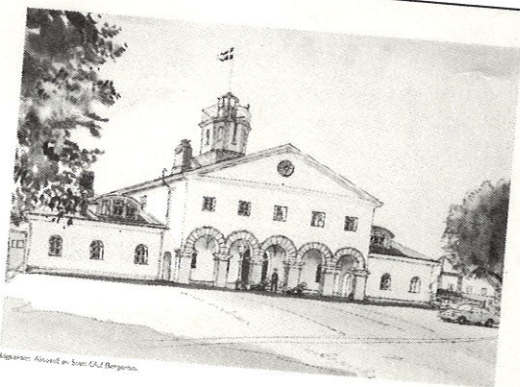
Amiralitetsklockstapeln
Högvakten
Fyrfärgstryck av två akvareller
av Sven Olof Bergström.

Pris 5:-

Klockstapeln. Ritad av Sven Olof Bergström.

Carl

Högvakten. Ritad av Sven Olof Bergström.

Carlscronagram

ÅRSBOK 1986

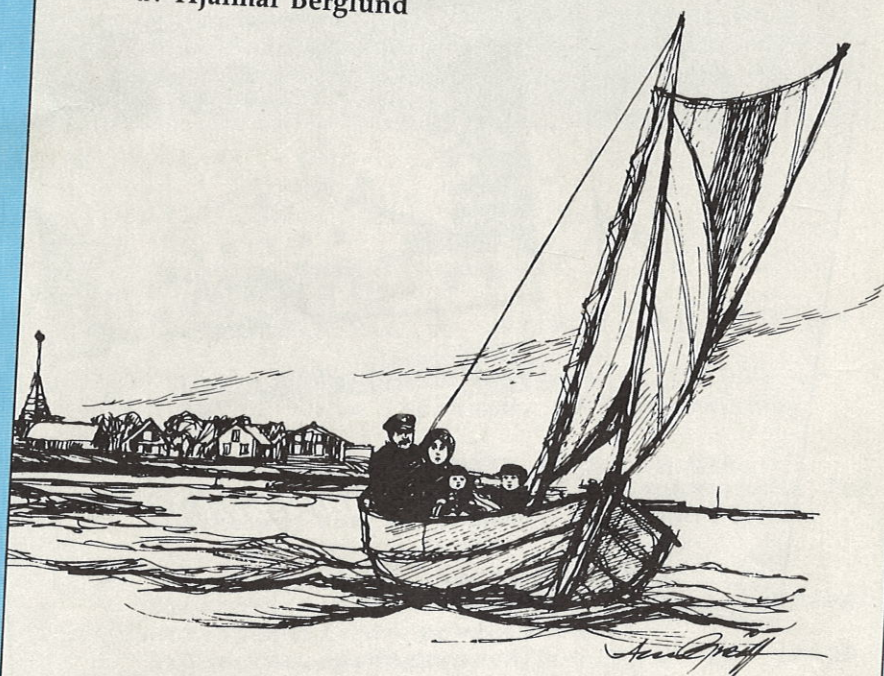
SKÄRGÅRDSLIV

av HJALMAR BERGLUND

Pris 35: -

Skärgårdsliv

av Hjalmar Berglund

Föreningen Gamla Carlsrona
Årsbok 1986